

ISSN 2522-40-77 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Випуск 175

м. Кропивницький
«КОД»
2019

ISSN 2522-4077 (Print)
ISSN 2522-4085 (Online)

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KROPYVNYTSKYI CENTRAL UKRAINIAN STATE
PEDAGOGICAL UNIVERSITY

RESEARCH BULLETIN

Series:
PHILOLOGICAL SCIENCES

Issue 175

Kropyvnytskyi
«KOD»
2019

24. Monier-Williams, M. (1960). A Sanskrit-English dictionary, etymologically and philologically arranged, with special reference to cognate Indo-European languages. Oxford: Clarendon Press. – Toronto: University of Toronto, Roberts Library.

25. Schulze, P. (2008). Anatomisches Wörterbuch: Lateinisch-Deutsch/ Deutsch-Lateinisch. Stuttgart: Georg Thieme Verlag.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мирослава Лисак – аспірантка кафедри германської філології та перекладу, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна.

Наукові інтереси: дослідження іменникових композитів з соматичним компонентом у німецькій мові.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Myroslava Lysak – PhD student, department of Germic philology and Translation, Taras-Shevchenko-National-University of Kyiv, Ukraine.

Scientific interests: studying the somatic compound nouns in the German language.

УДК 81'373.7 – 115[=161.1+=111]

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЗООСЕМІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Vita RUSNAK (Ужгород, Україна)

e-mail: ruvita@ukr.net

RUSNAK Vita. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЗООСЕМІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті йдеться про лінгвопрагматичний аспект зоосемічних фразеологізмів в англійській та українській мовах, реалізований у таких його компонентах, як ціннісний та емотивний. Виявлення специфіки семантики базових емотивних предикатів є найголовнішою вимогою для опису лінгвопрагматичного змісту зоосемічних фразеологізмів, особливості яких залежать від символічного компонента у назвах тварин і від характеру стосунків між комунікантами.

Ключові слова: лінгвопрагматичний аспект, фразеологізм, зоосемічний, оцінний, емотивний.

RUSNAK Vita. LINGUO-PRAGMATIC ASPECT OF ZOOSEMIC PHRASEOLOGISMS IN ENGLISH AND UKRAINIAN

The article focuses on the linguopragmatic aspect of zoosemic phraseologisms in English and Ukrainian, realized in such components as evaluative and emotive. Each of their subgroups is illustrated by a number of examples of phraseological units, characterizing them within the scope of "well/bad(hy)" for the evaluative component and "approval/disapproval" for the emotive one. A conclusion is made, that revealing the specificity of meaning of basic emotive predicates is the most principal requirement for the description of the linguo-pragmatic contents of zoosemic phraseologisms in both languages that are under comparison, the peculiarities of which depend on the symbolic component in animal naming as well as the character of relations between participants of communication. Evaluation has a complicated structure. Phrases with evaluative meanings are connected with valuable world reflection. Therefore, lexicology is represented by means of the following notions: value — the essence of the outward and mental world that acquired the assessment; assessment is the act of human consciousness which consists in comparison of objects, the confrontation of their properties, the definition of the role in the living activities of human beings and their results as fixed up in unconsciousness and language in the form of positive, negative or neutral attitude. Despite a close connection of evaluation and emotionality in phraseologisms, they are essentially different. The assessment is realized within a context of thought, in a scope "good/bad", that is the base of the "modal frame", peculiar to an utterance. Emotionality acts within the range of "approval – disapproval". For the formation of phraseological emotionality one must have a figurative motivation, subdivided in the following subgroups: 1) approval; 2) disapproval; 3) contempt; 4) disrespect; 5) humiliation; 6) blame; 7) reproach. The subject-matter of further studies of the linguo-pragmatic aspect of zoosemic phraseological units may be comparative and confrontational analysis in English and Ukrainian languages.

Keywords: linguo-pragmatic aspect, phraseologism, zoosemic, evaluative, emotive.

Прагматичні аспекти мовленнєвого спілкування належать до тих, які пов'язані з впливом суб'єктів один на одного за допомогою мовних засобів (коду). Лінгвопрагматикою в сучасній філологічній науці прийнято називати ту сферу досліджень, у якій вивчається функціонування мовних знаків у процесі спілкування. Виникнення й розвиток прагматичного напрямку в мовознавчих студіях пов'язано, в першу чергу, з помітною переорієнтацією дослідників сьогодні на вивчення мови як динамічного процесу, що залежить від умов і потреб соціально зумовленої комунікації [1].

Мета статті – описати особливості лінгвопрагматичного аспекту в зоосемічних фразеологізмах англійської та української мов. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань: 1) охарактеризувати стан вивчення проблеми; 2) уточнити поняття оцінний і емотивний компоненти у фразеологічних одиницях; 3) проаналізувати підгрупи основних емотивно-оцінних відношень, наявні у досліджуваному матеріалі.

Матеріалом дослідження слугував «Англо-український фразеологічний словник» [2].

Виділення лінгвопрагматики як окремої мовознавчої дисципліни виявилось цілком закономірним з огляду на те, що вона вивчає "використання природної мови людини як засобу соціальної дії та взаємовпливу в умовах конкретних ситуацій спілкування"

[7, с. 15]. Основною заслугою лінгвопрагматики можна вважати те, що вона ввела в науковий ужиток велику кількість фактів, які раніше були відкинуті або не бралися до уваги лінгвістами, а також тих, які отримали неповне й неадекватне тлумачення. У ході поступового розвитку все більш очевидною стала орієнтація лінгвопрагматики на вивчення комунікативних категорій, у яких відображено різні аспекти мовленнєвого акту і способи його вираження, а також модифікації значення різних форм у процесі мовленнєвої реалізації.

Логічним продовженням вивчення лексики в термінах прагматики стало дослідження прагматичного потенціалу фразеологічних одиниць (далі – ФО). Водночас відзначається, що цілеспрямованість мовного знака на його комунікативно-прагматичну ефективність особливо виразно простежується в галузі фразеології [9]. Фразеологізми, навіть не будучи включеними в мовлення, тобто такі, які розглядаються як одиниці мови, відрізняються високим ступенем комунікативно-прагматичного забарвлення [5, с. 52].

ФО є універсальними прагматичними індикаторами, здатними відображати емоційний стан і кваліфікативно-оцінну діяльність мовця, а також його комунікативні інтенції в їхній спрямованості на адресата. Такі властивості ФО зумовлені тим, що основна їхня маса формувалася в мовленнєвих актах повсякденного спілкування. Прагматичний потенціал фразеологізмів стає очевидним, якщо прикласти зміст ФО до різних аспектів мовленнєвого акту, що, на думку В. Г. Гака, складається з таких компонентів: 1) мовець; 2) адресат; 3) вихідний матеріал (пресупозиція); 4) мета повідомлення; 5) розвиток мовленнєвого акту; 6) контекст і ситуація спілкування [3, с. 12]. Можна по-різному описувати прагматичний зміст ФО: за формою репрезентації в мові, щодо того чи іншого макрокомпонента в семантичній структурі фразеологізму, за сутнісним змістом самих прагматичних компонентів у семантиці фразеологізмів.

Прагматичними за своєю суттю є, перш за все, такі елементи фразеологічної семантики, як оцінка й емотивність, які разом узяті складають ядро конотацій ФО. Якщо під прагматичним змістом фразеологізму мати на увазі “суму конотацій” [6, с. 6], то, безумовно, оцінка й емотивність складають також ядро прагматичної інформації фразеологізмів, хоча в “суму конотацій” уходять багато інших конотативних характеристик (соціальні, культурні, етичні, експресивні, асоціативні, історичні і т. ін.). Водночас різні конотації можуть бути більшою мірою пов’язані з певним макрокомпонентом семантичної структури фразеологізму або навіть декількома одночасно.

Оцінка має складну структуру. Фразеологізми з оцінними значеннями пов’язані з ціннісним відображенням світу. Тому лексикологію представляють за допомогою таких понять: “*цінність* – сутність зовнішнього й мисленнєвого світу, що набула найвищої оцінки; *оцінка* – акт свідомості людини, який полягає у порівнянні предметів, зіставленні їхніх властивостей, визначенні ролі в життєдіяльності суб’єкта і її результатів, що закріплюються у свідомості й мові у вигляді позитивного, негативного або нейтрального ставлення;

оцінний стереотип – усталена реакція на відправні ситуації (схвалення, осуд); *норма* – положення, що співвідноситься з позитивною оцінкою соціуму і приписується предмету оцінки його представниками; *оцінна шкала* – упорядковане розміщення орієнтирів оцінки (цінностей, оцінок, символів, образів, ідеалів, норм, правил) відносно один одного, що регулює оцінну діяльність”.

Що стосується ФО, то в них оцінка, як правило, виражається в експресивно-емоційній формі. Напр. англ. (*stare*) *dumb* – укр. (*дивитися*) як *баран на нові ворота*, тобто тупо, не розуміючи (не усвідомлюючи) нічого, розгублено (несхвальна оцінка). Наведена денотація (буквальне прочитання образної основи фразеологізму) надає такої оцінної перестороги, як “*Уважай, що це погано*”.

Незважаючи на ніби дуже тісний зв’язок оцінки з емотивністю фразеологізмів, вони суттєво відрізняються. Оцінка реалізується в контексті думки, в діапазоні “добре / погано”, що є основою тієї “модальної рамки”, яку оцінність “задає” висловленню. Оцінку прийнято записувати у вигляді судження про цінності, їй приписується когнітивний маркер “уважай”, що це “добре / погано” або об’єкт оцінки “добрий/поганий” чи “більше / менше” норми, при цьому приписування оцінки здійснюється за певними ознаками. Напр., англ. *a sea-dog* – укр.

досвідчений, бувалий моряк (схвалення, уважай, що це добре); англ. *an old hand* – укр. *терта людина, бита голова, тобто була (досвідчена) людина* (схвалення – уважай, що це добре); англ. *a wise old bird* – укр. *стріляний горобець* (схвалення – це добре), а значенню ‘людина, яку голими руками не візьмеш’ підходить несхвальна оцінка (уважай, що це погано); англ. *X stands gaping* – укр. *X ловить гав, витрішки купує* (продає, ловить), тобто є неухважною, байдужою, даремно витрачає час (несхвалення – уважай, що це погано).

Наступним складником, який повинен бути обов’язково врахований у висвітленні прагматичного аспекту зоосемічних фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах, є його емотивний компонент. Зміст емотивностей – “це відображення того стану душі, який переносить суб’єкт мовлення, що використовує ФО і який не випадково у словниках виражається за допомогою позначок: презирл., принизл., зневажл. тощо” [8, с. 21]. Цей компонент має суттєве значення для прагматики ФО оскільки його семантика адекватна прагматичному статусу. Отже, емотивний компонент ФО об’єднує в собі всю інформацію, яка співвідноситься з почуттям-ставленням суб’єкта до позначуваного.

Емотивність діє в діапазоні “схвалення–несхвалення” під час загальної характеристики предметів і явищ навколишньої дійсності. Цю шкалу емотивно-оцінного ставлення можна розділити на такі три параметри: *власне емоційний* – у діапазоні “приємно–неприємно”, *утилітарно-емоційний* – у діапазоні “задоволення–незадоволення” і *морально-етичний* – у діапазоні “схвалення–несхвалення”. Однак і в цьому випадку можна виявити лише найзагальнішу емотивну характеристику фразеологізмів.

Для створення емотивності фразеологізму потрібно мати образну мотивацію. Тут важливо те, що “в емотивно забарвлених значеннях є своя відмінна ознака – всі вони пройшли через вторинну номінацію, набувши в цьому процесі емоціогенного компонента: мотивацію” [7, с. 23]. Переходимо до характеристики основних емотивно-оцінних відношень, які поділяються на низку підгруп:

Емотивно-оцінне ставлення несхвалення. Це найширший екстенсіонал, який є крайньою точкою емотивно-оцінної шкали “схвалення–несхвалення”. Почуття-ставлення “несхвалення” має широкий діапазон, оскільки підстави для несхвалення можуть бути найрізноманітніші. Загалом екстенсіонал “несхвалення” уточнюється в конкретних висловлюваннях. Так, виділяються, перш за все, варіанти залежно від того, що не схвалює суб’єкт, який висловлює свою думку. Несхвальними можуть бути:

1) особи, напр., англ. *scape-goat* – укр. *цап відбувайло*, тобто невинна жертва, на яку звалюють чужу вину, “стрілочник”, якого завжди у всьому звинувачують; англ. *Balaam's ass* – укр. *Валаамова ослиця*, перен. *мовчазна покірна людина, яка раптом заговорила і протестувала*; англ. *a strange bedfellow* – укр. *випадковий знайомий* і т. ін.;

2) учинки, діяльність, поведінка і їхні результати, напр., англ. *keep the wolf from the door* – укр. *боротися зі злиднями, попередити голод*; англ. *X's handwriting is like chicken scratching* – укр. *почерк X подібний на те, що написано курячою лапою*. Уживається тоді, коли мова йде про нерозбірливий і неохайний почерк; англ. *die dog for somebody* – укр. *бути безмежно відданим кому-небудь; бути готовим померти за кого-небудь*; англ. *the cat shuts its eyes when stealing* – укр. *людям властиво закривати очі на свої гріхи* і т. ін.;

3) подія, явище: англ. *make a beast of oneself* – укр. *вести себе як тварина (худобина, зарюка)*; англ. *follow (make або take) a bee-line* – укр. *іти прямо, найкоротшим шляхом*; англ. *make a cat's paw of somebody* – укр. *зробити кого-небудь своїм слухняним знаряддям* і т. ін.

Емотивно-оцінне ставлення презирство, що є почуттям-ставленням, об’єктом якого вступає особа (рідше – група осіб або соціальний колектив). Це стійке, інтенсивне емоційно-оцінне ставлення негативного спектра, що виникає тільки у зв’язку з відомими для суб’єкта людьми і подіями та викликається порушенням об’єктом оцінки основних морально-етичних норм суб’єкта (і суспільства) у сфері міжособистісних чи соціальних відносин або усвідомленням суб’єктом своєї переваги над об’єктом через належність останнього до менш престижного соціуму, ніж того, членом якого він сам є [4, с. 68].

Під презирство попадають такі риси об’єкта, як безпринципність, користь, “флюгерність” поведінки, які завжди оцінювалися різко негативно, напр., англ. *make a food of*

oneself (або *of somebody*) – укр. *поставити себе у смішне, дурне, безглузде становище, посміятися над ким-небудь*. Під презирство тут попадають: відсутність у кого-небудь здорового глузду, неадекватної поведінки, інтелекту; англ. *X licks Y's boots* – укр. *знаходячись у повній підлеглості, демонструвати рабську покірність, запопадливо догоджувати*. Мاستься на увазі добровільне приниження у знак відданості й повної покірності. Під презирство тут потрапляють такі негативні риси об'єкта, як догоджання; англ. *make oneself cheap* – укр. *‘не поважати себе, допускати фамільярні стосунки з собою, а також показувати відсутність почуття власної гідності’*.

Емотивно-оцінне ставлення *зневага*. Воно не є таким сильним емотивно-оцінним ставленням, як презирство і виявляється набагато слабше. Суб'єкт, що переживає почуття-ставлення *зневага*, може мати об'єктом цього переживання як особу або соціальний колектив, так і неживий предмет, явище реального світу, предмет живої й неживої природи. Часто *зневага* супроводжує особистісні якості людини, напр.: *X is neither fish nor flesh* – укр. *ні риба, ні м'ясо, ні те, ні се*; англ. *X talked Y's err(s) off* – укр. *X протуркав вуха кому-небудь, тобто набриднув постійними розмовами про що-небудь; набридливо повторював одне й те ж, нав'язував кому-небудь свою точку зору*; англ. *eat the bread of idleness* – укр. *вести дозвільне (розгульне) життя, ледарювати* і т. ін.

Емотивно-оцінне ставлення *приниження*. Основними рисами *приниження* є “недотягування” об'єкта в очах суб'єкта за релевантними ознаками до стандартного представника свого класу й цілеспрямоване бажання суб'єкта “принизити” об'єкт емотивної оцінки, тобто применшити значення чи роль кого-, чого-небудь, видавати менш значним. Від *зневаги* *приниження* відрізняється ще й тим, що у *зневазі* акцентується увага на тому, що об'єкт емотивної оцінки не має цінності для суб'єкта, а у *приниженні* важливим моментом є невідповідність одного об'єкта його класу об'єктів, інакше кажучи, – неповноцінність, недостатність об'єкта як такого, напр.: англ. *play third fiddle* – укр. *бути третім, “грати третю скрипку”, відігравати незначну роль*; англ. *cast an imputation (або a reflection) on (somebody's character)* – укр. *кинути тінь на чю-небудь репутацію*; англ. *lose caste* – укр. *утратити становище в суспільстві, впасти в очах громадськості* і т. ін.

Емотивно-оцінне ставлення *осуд* як вияв негативного, несхвального ставлення до кого-небудь, присуд як категорично висловлена думка про кого, що-небудь, міра покарання. Осуд поширюється тільки на особу і все, що з нею пов'язане (її дії, вчинки і т. ін.). Осуд, виражений у фразеологізмах, має колективний характер, суб'єкт осуду висловлює судження начебто від усєї мовної спільноти, напр., англ. *a snake in the grass* – укр. *гадюка (гадина), тобто потайна*, коли йде мова про підлу, невдячну й підступну людину. У цьому випадку осуду піддані злі вчинки, які приховують у собі несподівану небезпеку. В англ. фразеологізмі (*it is like water off a duck's back*) – укр. *як із гуски вода*, тобто все ні по чому, все байдужо. Осуду піддана невинувата безпечність, байдужість, із якими будь-хто сприймає те, що відбувається, а також те, що суперечить вимогам закону, згідно з яким “винуватий бути покараний”.

Емотивно-оцінне ставлення *докір* як висловлене кому-небудь або передане в інший спосіб м'яке звинувачення в чомусь, незадоволення чимось і т. ін. Як і осуд – це різновид несхвалення. Докір (закид) частіше зустрічається в текстах, які реєструють порушення норм загальноприйнятої поведінки, напр., англ. *keep a civil tongue in one's head* – укр. *‘ввічливо, шанобливо говорити, уникати грубощів’*; англ. *keep one's tongue between one's teeth* – укр. *тримати язик за зубами*; англ. *a still tongue makes a wise head* – укр. *говори менше, будеш розумнішим* і т. ін.

Емотивно-оцінне ставлення *схвалення* як визнання чийось заслуг, дій, учинків, рішень і т. ін. вірними, правильними; позитивне, доброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь; позитивна оцінка, похвала. Це найширший екстенціонал, який є крайньою точкою емотивно-оцінної шкали “схвалення-несхвалення”. Екстенціонал, що співвідноситься з емотивно-оцінним ставленням *схвалення*, загалом можна представити так: суб'єкт цього відношення має позитивне емоційно-оцінне ставлення до об'єкта і виражає його у своїй поведінці, у тому числі й мовленнєвій. Крім того, емотивно-оцінне ставлення *схвалення* має для суб'єкта нормативне підґрунтя в колективній картині світу. Тому дії людей, ознаки речей, стани, які

відповідають уявленню суб'єкта про те, що є добрим, і доброту, викликають у нього емоціональну гаму почуттів у діапазоні: схвалення, причарування, захоплення, милування, зворушення і т. ін. Напр.: англ. *X wouldn't hurt a fly* – укр. *X мухи не скривдить*, коли мова йде про тиху, скромну людину; англ. *a wise man changes his mind, a fool never will* – укр. *розумна людина змінює своє рішення, а дурна – ніколи*; англ. *a man of iron* – укр. *людина залізної сили волі* і т. ін.

Отже, характеристика семантики базових емотивних предикатів є найголовнішою вимогою для опису лінгвопрагматичного змісту ФО, оскільки практично всі найпоширеніші емотивно-оцінні стосунки залежать від фонових знань мовця про навколишній світ. У зоосемічних ФО ця характеристика залежить і від символічного значення назв тварин, від соціальних і моральних настанов мовної спільноти, від загальноприйнятих у суспільстві норм світобачення, а також від характеру стосунків між комунікантами. З особливою силою в зоосемічних ФО виявляються почуття, викликане ставленням до особи, яке завжди виявляється сильнішим, ніж до артефакту, натурфакту чи ментефакту. Деякі емотивно-оцінні прояви ставлень як, напр., презирство й докір належать тільки особам і всьому тому, що пов'язано з ними: до їхніх дій, учинків і т. ін. Найсильніші емоційні переживання зазвичай пов'язані з оцінкою особи за фізичним, інтелектуальним, естетичним, і морально-етичним параметрами. Зоосемічні ФО є одною з найяскравіших груп досліджуваних одиниць, яка має значний прагматичний потенціал мовленнєвого застосування.

Предметом подальшого дослідження лінгвопрагматичного аспекту зоосемічних ФО може бути порівняльно-зіставне висвітлення в англійській та українській мовах.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Бацевич Ф. С. – К.: Академія, 2004. – 342 с.
2. English-Ukrainian Phrase-Book. Compiled by K.T. Barantsev. Third edition. Kyiv: Znanntia, 2006. – 1056 p.
3. Гак В. Г. Сопоставительное изучение языков и лингвистическая терминология / В. Г. Гак // Русский язык за рубежом. – 1974. – № 3. – С. 16–28.
4. Графова Т. А. Эмотивный макрокомпонент значения идиом и его параметры // Лексикографическая разработка фразеологизмов для словарей различных типов и для машинного фонда русского языка (Материалы к методической школе-семинара). – М.: Школа. Языки русской культуры, 1988. – С. 122–129.
5. Кулакова Б. П. О коммуникативном статусе ФЕ // Вопросы английской фразеологии (коммуникативные и фразеологические аспекты). Сб. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тореца. – 1987. – Вып. 287. – С. 49–55.
6. Склярская Г. Н. К вопросу о прагматической информации в толковом словаре: возможны ли прагматические пометы? // Сб. статей Санкт-Петербургского ун-та “Лингвистическая прагматика в словаре. Виды реализации и способы описания”. – 1997. – С. 102–113.
7. Сусов И. П. К предмету прагмалингвистики // Сб. науч. тр. Калининск. гос. ун-та “Содержательные аспекты предложения и текста” – 1983. – С. 3–25.
8. Телия В. Н. Механизмы экспрессивной окраски языковых единиц // Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности. – М.: Наука, 1991. – С. 19–38.
9. Чернышова И. И. Фразеологическая номинация и коммуникация (на материале немецкого языка) // Сб. науч. тр. Моск. гос. пед. ин-та им. М. Тореца “Коммуникативные единицы языка”. – 1985. – Вып. 252. – С. 180–189.

REFERENCES

1. Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikativnoy linhvistyky* [Basic of communicative linguistics]. Kyiv: Academy.
2. English-Ukrainian Phrase-Book (2006). Compiled by K.T. Barantsev. Third edition. Kyiv.
3. Gak, V. G. (1974). *Sopostavitelnoye izucheniye yazykov i lingvistsheskaya terminologiya* [The comparative language study and linguistic terminology] // *Russkii yazyk za rubezhom*.
4. Grafova, T. F. (1988). *Emotivnyi makrokomponent znachenija idiom i parametry* // *Lexikograficheskaya razrabotka frazeologizmov dla slovarei razlichnykh tipov dla mashinnogo fonda russkogo yazyka* (Materialy k metodicheskoi shkole-seminara). [Emotive macrocomponent of edition of idiom meaning and its parameters // Lexicography development of phraseological units for dictionaries of various kinds for machine input of Russian (materials for methodological school-seminar)]. Moscow.
5. Kulakova, B. P. (1987). *O kommunikativnom statuse FE* // *Voprosy angliiskoi frazeologii* (communivnyi i frazejkgichnyi asoekty. [On a communicative status of phraseological units]. Sb. науч. тр. МГПИИЯ им. М. Тореца.
6. Sklyarevskaya, G. N. (1997). *K voprosu o pragmaticheskoi informatsii v tolkovom slovare: vozmozhny li pragmaticheskiye pomety?* // *Sb. statei Sankt-Petersburgskogo un-ta «Lingvistsheskaya pragmatika v slovare. Vidy realizatsii i sposoby opisaniia»* [On the issue of pragmatic information in the explanatory dictionary: are the pragmatic usage labels possible? // Collection of articles of St.Petersburg University “Linguistic pragmatics in the dictionary. Types of realization and ways of description”].
7. Susov, I. P. (1983). *K predmetu pragmalingvistiky* // *Sb. науч. тр. Kalininsk. gos. un-ta “Soderzhatelnyye aspekty predlozhenia i teksta”*. [To the subjects-matter of pragmalinguistics // Collection of science papers of Kalininsk state university “Context aspects of the sentence and the text”. Kalininsk.

8. Teliа, V. N. (1991). Mechanizmy ekspressivnoy okraski yazykovykh yedinic // Chelovecheskii factor v yazyke. Yazykovyye mekhanizmy ekspressivnosti. [Mechanisms of expressive colouring language units // Human factor in the language. Language means of expressiveness.]. Moscow.

9. Chernyshova, I. I. (1985). Frazеологическая nominatsia i kommunikatsia (na materiale nemetskogo yazyka) // Sb. nauch. tr. Mosk. gos. ped. in-ta im. M. Toreza "Kommunikativnyye yedynitsy yazyka". [Phraseological nomination and communication (on the material of the German language) // Collection of science papers of Moscow M. Torez State Pedagogical University]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Віта Руснак – старший викладач кафедри міжнародних комунікацій Ужгородського національного університету.

Наукові інтереси: дослідження фразеології англійської та української мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Vita Rusnak – Senior Lecturer of the International Communication Department at the Uzhhorod National University.

Scientific interests: studying the phraseology of English and Ukrainian languages.

УДК 811.111:81'2

ФРАЗЕОЛОГІЧНА КАРТИНА СВІТУ VS. МОВНА КАРТИНА СВІТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Міхаєла САДОВЕЙ, Василь БЯЛИК (Чернівці, Україна)

e-mail: msadovei97@gmail.com

САДОВЕЙ Міхаєла, БЯЛИК Василь. ФРАЗЕОЛОГІЧНА КАРТИНА СВІТУ VS. МОВНА КАРТИНА СВІТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Статтю присвячено аналізу понять фразеологічна та мовна картини світу. У статті встановлюється походження цих понять, надається визначення понять «картина світу», «мовна картина світу», «фразеологічна картина світу», визначається корелятивний зв'язок між ними. У статті також встановлюються ключові характеристики фразеологічної та мовної картин світу. Особливу увагу приділено аналізу підходів до вивчення вказаних картин світу: лінгвокультурологічного, контрастивного, когнітивного, лінгвокраїнознавчого.

Ключові слова: ключові характеристики, корелятивний зв'язок, мовна картина світу, підходи до вивчення, фразеологічна картина світу.

SADOVEI Mikhaela, BIALYK Vasyi. PHRASEOLOGICAL WORLDVIEW VS. LINGUISTIC WORLDVIEW IN MODERN LINGUISTICS

The article is devoted to the analysis of phraseological and linguistic worldviews. These notions originated from the notion "worldview", suggested by a German philosopher Martin Heidegger in the 30-th of the XX century. The term was understood by him as wide world perception. Nowadays it comprises the set of knowledge, ideas, beliefs, and opinions about the world and its discrete elements (objects, subjects, phenomena etc.) and relationships between them. A human being is considered to be a carrier of a worldview.

As knowledge, ideas, beliefs about world and its discrete elements are revealed in language and with the help of language means, the notion of lingual worldview appeared in scientific communication. It was introduced by German linguists Leo Weisgerber in the 30-th of the XX century as well. The notion of phraseological worldview which is considered to be part and parcel of lingual worldview and is transmitted into it from the conceptual worldview by means of phraseological units became widespread in linguistics only in the XXI century. A phraseological unit is a sustainable indivisible phrase or sentence acting like a separate lexical unit. Words that make up a phraseological unit, in most cases, partially or completely lose their own lexical meaning. Phraseological units are ready-made language units that join with other units of language in semantic and grammatical relations, and have a grammatical category, carry out in the sentence an appropriate syntactic function. Anthropocentrism, universality, historicism, value character are viewed as main characteristics of lingual worldview and phraseological worldview. The later is also characterized by expressivity which is revealed in the ability of its elements (phraseological units) to cause certain emotions, evaluate, and make an impact on an addressee. Phraseological as well as lingual worldviews and their units are studied in culture-oriented linguistics, linguocultural studies, contrastive and cognitive studies.

Key words: approaches to the study, correlative relationship, key characteristics, linguistic worldview, phraseological worldview.

Однією з найбільш специфічних і національно-колеритних систем будь-якої мови вважається фразеологія. Фразеологічні одиниці відображають багатовікову історію народу, своєрідність його культури, побуту, традицій, а також уявлення людини про навколишній світ, виявляючи своєрідність його світобачення.

Дослідження фразеологічних одиниць посідає чільне місце у сучасній лінгвістиці. Хоча передумови фразеології було закладено ще в ХІХ столітті О. О. Потебнею [6, с. 32-41], поняття «фразеологічна картина світу» з'являється у лінгвістиці у ХХ столітті, а поширюється лише у ХХІ. Ще й дотепер не до кінця з'ясовані ключові характеристики цього поняття, по-різному трактується його сутність і зв'язок із поняттям мовна картина світу. Цей факт зумовлює актуальність наукової статті, а її мета полягає у здійсненні аналізу вказаних понять з урахуванням їх поглядів на їх розуміння, що існують у сучасній лінгвістиці. **Завданнями** статті у зв'язку з цим є встановлення походження понять мовна картина світу та фразеологічна картина світу, надання їх визначення, виявлення їх корелятивного зв'язку,